

יומנו הסודי של משה שרת ז"ל מהלך אימים על גדולי המדינה - ויאלא חפקיד חשוב במאבק על השלטון

מאת

יגאל לביב

פצצת-אטום מהלכת אימים בימים אלה על ראשי המדינה. פצצה חמושה, לא נצורה, כולה מיטען שיועזע את הארץ ועוזע שכמותו לא ידעה. חומרי-הנפץ בפצצה זו איננו אריאניום. אלה הם 2,500 טונות של מתנפסת הכותרת: "משה שרת וימן אישיו"

מאז נפטר, ביולי 1965, מי שהיה שר החוץ וראש-ממשלת ישראל, היה ידוע רק בחוג מצומצם ביותר על קיום

משה שרת מובא על כיסא גלגלים לוויעיד מפא"י, ביולי 1965, בה נשא את נאומו ההיסטורי על דוד בן-גוריון, שהשליט במדינת-ישראל שלטון של פחד וחשבון.

הלוחם

(המשך מעמוד 11) והשיחוד יהיו בידיכם. למפלגות הקטנות יורקו 100 אלף לירות. הייתי רוצה לראות מישהו מכס מנהל מערכת-בחירות ב-100 אלף לירות, אפילו למישרה של תופס כלבים. כל זה כאשר הטלוויזיה חסומה בפנינו, כאשר הרדיו חסום בפנינו, כאשר אנחנו נאכזרים על שורה בעיתון יומי, ואילו אתם מצויפים במשך השנים את אמצעי-התיק שורת בשטיפת-המוח הטוטלית שלכם - שאהם המדינה והמדינה זה אתם. אתם ואין מילבדכם.

לא ייתכן פיקוח

אינני מאמין, אדוני היושב ראש, בפיקוח. אינני מאמין בו בכלל.

יש מבקרי-המדינה, והוא ישתדל לעשות משהו. אבל אי-אפשר לפקח על אימפריה כלכלית כזאת. אפשר לפקח על מנגנון. אבל המנגנון הוא אפס קצהו של מיבנה המיפלגה. מי מפקח על שיכון עובדים? מי יפקח על חלקה של שיכון עובדים במערכת המיפלגה? למי מחלקים את הדירות? כמה דירות חולקו באמצעות הרכש הזה, לא דווקא לבני צמרת ולחברי רים טובים, כי אם לאנשים שהמיפלגה רוצה לרכוש את אהדתם - ראשי המור לוח, אנשים החולשים על מצבורי קולות? מי יכול למנוע את ההנאות, שהאימפריה המיפלגתית הזאת יכולה להעניק, כדי לרכוש עיירה, כדי לרכוש פרבר, כדי לרכוש מושבה, כדי לרכוש כפר ערבי? שם זה גלוי לגמרי, הולכים ונותנים למוכר תר טרקטור ממישרד ממשלתי אחד, הק צבה דתית ממישרד ממשלתי שני, הלוואה חקלאית ממישרד ממשלתי שלישי, שיכור נים, תוכניות-מיתאר - הכל ניתן.

על מה יפקח מבקרי-המדינה? על ההוצאות הישירות של המנגנון המיפלגתי? איזה חלק זה מהווה בכלל?

היו"ר יצחק נבון: זמן עבר, תנסה לטיים.

אורי אבנרי: אנסה לקצר, אם כי חברי-הכנסת טריים עדיין. אחרת לא היו מצביעים בעד דיון שיימשך כל הלילה.

אהרון ידלין: על דיון שיימשך כל הלילה אתם החלטתם.

היו"ר יצחק נבון: אני החלטתי.

אורי אבנרי: סוף-סוף מישהו מקבל על עצמו אחריות.

אדוני היושב-ראש, כאשר החוק אינו קור בע שום פיקוח על הנהגים הפנימיים בתוך המיפלגות, יכול אדם אחד להשתלט על מיפלגה, ולעשות בה כבתוך שלו.

יוסף תמיר: יש דוגמה.

אורי אבנרי: יש כמה דוגמאות.

יוסף תמיר: אתה יודע למה אני מתכוון.

אורי אבנרי: אני יודע למה אני מתכוון, אתה יודע למה אתה מתכוון - ואולי אין אנחנו מתכוונים לאותו דבר.

יצחק ה. קניינהופר: יש שני חלומות של טיטוס.

אורי אבנרי: חלומות ומציאות מתערבבים אצלכם.

הגשנו שורה ארוכה של הסתייגויות להצעת-החוק. ההצעה העיקרית שלנו היתה שייקבע מימון אחיד לכל סיעה, בסך 300 אלף ל"י, בתוספת סכום קטן נוסף לכל ח"כ (10 אלף ל"י). בצורה זו היו נחסכים מיליונים רבים, וההפרש בין סיעתנו ובין המערך, למשל, היה קטן בהרבה. המערך היה מקבל למימון הבחירות 860,000 לירות, בעוד שלפי החוק המוצע יקבל 9,520,000 לירות, אם יזכה ב-56 מנדטים. המימון החדשי היה נקבע בהתאם לכך. ברך זו גם היינו קובעים את הסכום במליאת הכנסת, לעיני הציבור. כל שני ניו היה מוכרח להגיע שוב לדיון במליאת.

הצענו גם הסתייגויות אחדות שנועדו להחמיר את הפיקוח על כספי המיפלגות, לאסור קבלת תרומות מחו"ל, וכו'. כל ההסתייגויות שלנו נידחו על-ידי הרוב העצום של המערך-גח"ל-מפד"ל, והחוק כפי שהוצע נתקבל סופית.

* הכוונה למיקדמה שתולסם ערב ה בחירות לטיעה קטנה, כמו טיעת העולם הזה - כות חדש, לניהול מערכת הבחירות.

הפכתי את המישרים המקבילים שדיבר עליהם בן-גוריון למציאות בחיי שלי: מעכשיו נועד משה להיות בעיני רג מנהיג לאומי. הצד האחר נסתיים.

אהבתי את משה בשל מסירותו ופשוטותו. אין להאשימו על שתפקידו ההיסטורי העלה אותו לגבהים מסחררים, שעובדה זו שינתה אותו. אמי הסבירה זאת: "כאשר התחתנה רות עם משה, לא היתה לו כאריזמה".

כאשר התרחבה אגדתו של משה, קיבל מכתבי אהבה מנשים שאף לא ראו אותו בחייהן. לעתים היו מבקשות את עזרתי - ככל שהדבר לא יאמן. זמן לא רב לפני הגט טילפנה אלי בחורה היסטורית (הכוונה לאלישבע ציונס) שרצתה שאסבי ביר לה, מדוע הניח בעלי את השפופרת כאשר טילפנה אליו. אמרתי לה, שאין לי מושג מדוע יעשה זאת והצעתי לה שיחולפן אליו למשרדו; במשך הזמן פיתחתי חוש הומור לגבי מה שפעם נראה

רות דיין נהגת במכוניתה, בצאתה מביתו של הרב שלמה גורן, שם נערך טכס הגירושין שלה ממשוה דיין בדצמבר 1971. אותה תקופה כבר סיימה רות דיין את כתיבת ספרה האוטוביוגרפי. אבל אחרי הגירושין ממשוה דיין הוסיפה לו פרק נוסף, שפרסומו עורר הדים רבים.

חיים חדשים

ככל ארץ אחרת היה הדבר מעורר זעקה גדולה.

...בן-גוריון ידע על החיכוכים בחיי המשפחה שלנו, אף שלא עניינו אותו. אמתו פולה, שהירבחה להתעניין בכל הנעשה, לעתים היתה מעבירה לו קטעי רכילות.

...לא קשה היה לבן-גוריון להסביר עניין זה הסבר ראצינאלי. כל מי שלא היה מעורב בפרשה מעורבות אמוצינאית לית שאון מוצא ממנה, יכול היה לראות את הדברים באור זה. אולי אף משה ראה אותם כך. אבל עולמי שלי התמוטט. כל יום ויום היה כעין מיתה, ויותר מן הימים הלילות. היתה לי הרגשה שאני נגרפת אל איזה אסון נורא, ואינני יכולה לעשות מאומה אלא לחכות, לחכות בלי קץ. הייתה זו הרגשה שאני נענשת על אהבתי. ביקשתי טורה ועצה, וידעתי שאין לי הרגשה זו לא פסקה, כיוון שיותר ויותר הופנו אלי עיני הציבור.

אולם השנים עשו את שלהן וסוף סוף חזרו ונתחברו השברים במירקס-קיום חדש - דבר שפעם לא תיארתי לעצמי כי הוא אפשרי. כיום עדיין אני יכולה להמחיש לי את עינוי הנפש של הימים ההם, אבל שוב אינני אותה אשה חסרת ישע, וכאשר אני נזכרת כיום במכתבו של בן-גוריון ובדברים שהקדיש בו לפרשת דוד ובתשבע, אני גם יודעת כי דוד אמר אל המלך: "אתה תאמר אל יואב: אל ידע בעיניך את הדבר הזה, כי כזה וכזה תאכל החרב", אבל בטיסם הפרק נאמר: "וירע הדבר אשר עשה דוד בעיני ה'".

עולמי התמוטט. כל יום היה כעין מיתה ויותר מהימים הלילות

הוא בגד בה עם אשה שלישית. הוא היה אומר לה שלא תאמין בסיפורים כאלה - ואני הייתי שומעת.

...חסנו של משה אל נשים איננו שונה כל כך מן היחס הרווח; שונה הקסם שלו, והעובדה שהוא עצמו מאמין במה שאמר בן-גוריון, כי יש הפרדה גמורה בין שיי עור קומתו במישור הציבורי ובין נטיותיו האינטימיות. הוא גם משוכנע, כי חשיבותו לאומה פוטר אתו משום-מה מ'אמות-מידה אנושיות רגילות - והנסיבות מחזקות דעתו זו.

עד כאן סיפורה של רות דיין, האשה שהיטיחה להכיר את משה דיין יותר מכל אשה איחלה, ושבגללה את חלקה שלה בהגדה לבית דיין, השלימה עתה את החלק שהיה חסר עד כה בפסיפס האישי מות המורכבת, המסובכת והמזוהה שלו.

את פרשת אלישבע ציונס, אותה חשף העולם הזה שבועיים אחרי גירושיהם של רות ומשה, מזכירה רות דיין כבדרך אגב, בסיכום הפרק על יחסיה האהבה שלה, בו היא מספרת בין השאר:

זמן רב הייתי אומללה - אבל זו היתה בעייתי שלי, מבחינה מסוימת